

A Közös Halmaz Alapítvány és a Független Médiaközpont által kiírt pályázat 2. kategória:

Családunk naplójából

Gorka Emília

1945 – A mi történetünk – A múlt nélkül nincs jövő!

„A harcot, amelyet őseink vívtak,
békévé oldja az emlékezés
s rendezni végre közös dolgainkat,
ez a mi munkánk; és nem is kevés.”
(József Attila: A Dunánál)

Feladat:

A még szóban, írásban fellelhető családi emlékek ismertetése.

Budapest ostroma:

A pesti oldalt körülvevő 6 méter mély tankelhárító sáncos Attila védvonalat október 24-én érték el a szovjet csapatok.

Pest lerohanása elhúzódott, majd 1944. dec. 31.-ei elfoglalása után rövid idő múlva Budavár is elesett 1945. febr. 13.-án.

A túszul esett civil lakosság, egyben a zsidó honfitársaink—kinek részére kényszerlakóhelyek voltak kijelölve—felmérhetetlen testi, lelki és anyagi károkat szenvedtek a 102 napon át tartó kíméletlen harcok alatt.

Eredmények:

Számba vettük a háború során a Bástya, a Csaba és a Tárnok utcában életét veszített rokonaink tragikus halálát. Eme öt személy általunk ismert adataival szeretnénk kiegészíteni a Mihályi Balázs (hadtörténész és térképész) által közölt 1945-ben elhunytak és az épületkárok adatait tartalmazó listával.

1./ Budapest, IV. ker. Bástya utca 33. fsz. 1.

A Bástya u. 33. számú házban vesztette életét valószínűleg több lakótársával **özvegy Bogáti Hajdú Lajosné** (1862., születési neve Närhaft Katalin) és leánya **Bogáti Hajdú Aranka Rozália**. A három emeletes házban a földszinten laktak, és 1945-ben január 13-án haltak meg szörnyű kínok közt, amikor

a házukat bombatalálat érte, és az leomlott, eltemetve az óvóhelyen tartózkodókat. Csak késve, holtan tudták kiásni őket, mert megfulladtak ott, testüket friss kaparások borították.

Mihályi Balázs fent idézett munkájában, a jelzett időpontban a Bástya utcában csak egyetlen személyt nevesített, akinél a halál okaként fulladás van feltüntetve. A szerző listáján a felsorolt épületkároknál a Bástya utca kisebb kárértékekkel rendelkező házait egyenként, szám szerint sorolja fel (csak a 22-es ház ugrik ki). Feltűnő volt azonban, hogy a 33-as szám kimaradt, hiányzott a „megsemmisült” bejegyzés.

Később a családi fotók között megtaláltuk Bogáti Hajdú Gyula 1932-ben feladott saját vadászfényképét ábrázoló postai levelezőlapját özvegy Bogáti Hajdú Lajosné unokahúgának címezve. Ez bizonyíték arra, hogy a Bástya utca 33. földszint 1-ben laktak. A bélyegzővel a lap sarkára nyomtatott foglalkozásából – köz- és váltóügyvéd Nagykanizsa—jöttünk rá, hogy ő egyike volt a hat egykori táblaíró testvérnek, méghozzá Komlóssy Gizella férje volt. Nem születési sorrendben a testvérek: Lajos, Ferenc, Sándor, József firenzei konzul és Imre a rákoscsabai, ma már rettenetes állapotban levő „süllyedő-kastély” egykori tulajdonosa. A hat fiú szülei Bogáti Hajdú Lajos és Izdenczi Izdenczy Ludovika voltak.

Bogáti Hajdú Gyula vadászfényképese levele

Bástya u. 33 helyén épült új fehér ház

A rákoscsabai „süllyedő kastély” régen és most

2./ Budapest, XII. ker. Csaba utca 7/b. 3. em.2.

1945. január 20-án a Csaba utca alatti óvóhelyen **Balázs Gézáné** (1894.04.16, születési neve Horváth Ilona) és leánya, **Balázs Gabriella** (1928. október 15.) rettenetes tűzhalál áldozatául estek.

(Itt utalnék Gorka Eszter megjelentetett családtörténeti munkájára, a Várni foglak című regényre, Publio kiadó, 2020.). Halálukat az ostrom során, a németek által légi úton a Várba üzemanyag utánpótlásként ledobott benzineshordó okozta, melynek ejtőernyője nem nyílt ki. A háznak csapódva berobbant és kigyulladt. Az óvóhelyen tartózkodó másik leány sértetlen maradt. Mihályi Balázs munkájában ők név szerint nincsenek említve, de a ház 7/a épületében 300.000 pengő, míg a 7/b-ben 220 000 pengő szerepel becsült kárértékként (1938-ban 5 aranypengő 1 dollárt ért). Őket kényszerűségből a Városmajori Plébániatemplom mellé temették, kézigránáttal robbantott fagyos földbe, azóta már a rákoskeresztúri köztemetőben nyugszanak.

Balázs Gézáné és lánya, Balázs Gabriella

Balázs Gabriella és az életben maradt Balázs Irén

3./ Budapest, I. ker. Tárnok utca vagy Díztér

Távoli rokonunk, Nagykállói Kállay Helén (1894–1945), az egykori miniszterelnök első felesége is bombatámadáskor vesztette életét a Budavár területén.

Nagykállói Kállay Helén